GAZETA LWOWSKA.

W Piątek **Nro. 42.** 15. Kwietnia 1825.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

— *Z Wiednia.* —

N. Cesarzowa Jeymość i Arcy-Xiężna Zofiia wyiechały w d. 6. przez Monachium do Werony, dokąd udali się także dzisiay N. Cesarz Jegomość i Arcy-Xiążę Franciszek Karol, aby ztamtąd wraz do Medyolanu podróżowali.

N. Pan mocą swego listu gabinetowego pisanego do C. K. pierwszego W. Ochmistrza, Xięcia na Trauttmansdorfie Weinsberga, raczył zsiwiałego na usługach kraiu Sędziego królestwa Węgierskiego, (*Judex curiae*) Józefa Uirmenyi pensyionować z zupełną płacą; temuż w dowód naywyższego upodobania z tak odznaczaiących się iak wieloletnich i wiernych usług, nadać charakter C. K. Ministra Stanu.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Zjednoczone Stany Ameryki północnéy.

W d. 21. Stycznia przybył Lafayette z Baltimore do Richmond, gdzie go ustawodawcza Władza Wirginii zaprosiła. Przyięty był uroczyście; na iego cześć dano obiad i bal. Z tąd udaie się do Harrisburga.

Hiszpaniia.

Król Jegomość rozkazał zaniechać postępowania przeciwko byłemu Ministrowi Cruz.

Mariano Tomariz, upoważniony do zrobienia obrazu statystycznego prowincyi Estramadury, zawiadomił Rząd, iż w téy prowincyi odkrył wiele min złota i śrebra. Król rozkazał użyć wszelkich środków do dalszego kopania.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Gazeta: Poczta Wieczorna Dublińska, mówi o wieści, że Król za kilka miesięcy chce zwiedzić Irlandyią.

W Izbie Niższéy w d. 25. Marca przełożył P. Huskisson swóy plan względem zniżenia cła od wprowadzenia towarów zagranicznych.

W téyże Izbie w d. 18. Marca P. Talbot wniósł bil względem kompanii Atlantyckiéy żeglugi parowéy, dla ułatwienia handlu między Indyiami Zachodniemi i stałym lądem Amerykańskim. — Zezwolono na pierwsze odczytanie bilu, aby Król. towarzystwo zabezpieczaiące upoważnić do dawania pieniędzy na grunta. — PP. Grenfell i J. Smith zrobili nad tem uwagę, że publiczność naprożno oczekuie dotąd uregulowania Związków różnego rodzaiu przedsiębierstwa, które w każdey upłynionéy godzinie staie się potrzebnieyszém, ponieważ ani dzień nie miia, aby nieprzyniesiono na targ dwóch lub trzech nowych proiektów nie tylko rodzaiu nayrozpustnieyszego, lecz oraz zmierzaiących do oszukaństwa publiczności. — P. Monteith otrzymał pozwolenie do wniesienia bilu, względem założenia nowéy targowicy i ulepszenia portu w Glasgowie.

Za nim Związek katolicki w Dublinie rozwiązał się, zabrał ieszcze w ostatnich ośmiu dniach przez dobrowolną składkę 1844 fun. szter. Pana O'Connella uznał godnym zaufania narodu, a okazał wątpliwość o rzetelności poselstwa P. Lawless. Ostatni iak wiadomo, przełożone warunki iako posady do emancypacyi ogłosił za niezgodne z interesem Irlandyi i obwinił P. O'Connela, iż stara się tylko o pozwolenie noszenia czarnego iedwabnego płaszcza (to iest, by został adwokatem korony), tak iak Lord Killen chciałby tylko w Parlamencie zasiadać i t. d. P. O'Connel na zarzuty te odpowiedział z wielkiem umiarkowaniem.

Osławiony Hunt, po długiéy przerwie wystąpił znowu w d. 24. Marca pierwszy raz iako Mowca ludu. Na zgromadzeniu zwołaném na placu Coventgardzkim mówił z wielką dobitnością przeciwko opłacie od drzwi i okien, przeciwko synekurom, przeciwko summie 230,000 fun. szter. maiącey być dozwoloną katolickiemu Duchowieństwu w Irlandyi.

Słychać, że w Liwerpoolu zawiązuie się teraz kompaniia z kapitałem 800,000 funt. szterl., aby przez Irlandyią od zachodu na wschod założyć kanał.

Na zgromadzeniu Dyrektorów banku, zaszłem w d. 16. Marca, oświadczył Prezes na kilka pytań sobie uczynionych: że banknoty będące w obiegu, wynoszą teraz od 19 do 20 mil. fun. szter.; zaliczenia banku na własność nieruchomą czynią do 1 200,000 funt. szter., a na Angielskie papiery publiczne niespełna 600,000 fun. szter. W wie-

In miastach fabrycznych panuie znaczna czynność w rękodzielniach iedwabnych.

Podług listów z Indyy Wschodnich, Jeneralny Gubernator Lord Amherst niebezpiecznie chory, i Sir Thomas Munro zaniechał swego zamiaru powrócenia do Europy z powodu krytycznego położenia stosunków woyskowych. Rungheet-Sind zdawał się mieć bardzo nieprzyiacielskie zamiary przeciwko kompanii Angielskiéy.

Oddział woysk Angielskich, podług wiadomości z Rangoon z d. 22. Października został przy uderzeniu na opalisadowane stanowisko odparty, z drugiéy zaś strony woysko pod rozkazami Sir Archibald Campbelle zaięło Tavay i inne twierdze na brzegach Siamu. Zdobycie to ułatwili w niektórych przypadkach mieszkańcy, ponieważ zbuntowali się przeciwko swym Władzom i Anglików z otwartemi rękoma przyięli. Sposób ten myślenia przez Siamesów okazany, iest bardzo ważny dla Anglików, szczególniey z tąd, że woyska Angielskie nie obawiaią się teraz niedostatku żywności. Spodziewano się, że Sir A. Campbell będzie w stanie ku końcowi Listopada uderzyć na Ummerapoora, stolicę Avy, i że gdyby się mu to udało, Birmanie mogliby być zmuszeni do poddania się. Woysko Birmanów między Rangoon i Ummerapoora więcéy iak 100,000 liczne, było pod rozkazami Xięcia Surrawaddy, Brata Króla Avy. Wieści, że w Awie wybuchła rewolucyia, niepotwierdziły się; P. Gouger, wzięty niedawno w niewolę przez Birmanów, był ieszcze w ich ręku, lecz niedoznawał osobistéy nieprzyzwoitości. Pewną liczbę tratew ognistych rożnemi palnemi materiałami napełnionych, przez Birmanów wybudowanych dla przeszkodzenia postępowi nieprzyiaciela na rzece Irrawaddy, zniszczył Sir A. Campebell i więcéy iak 5000 beczek oleiu spalił.

Gazeta Rządowa Kąlkucka z d. 2. Listopada zawiera kopiie i wyiątki z listów urzędowych, ktore pod d. 11. Października przesłał Jenerał Brygady Sir A. Campbell z główney swéy kwatery w Rangoon. Te, donoszą szczegóły uderzenia woysk Angielskich na korpus nieprzyiacielski który się posunął w kierunku ku Rangoon. Woysko Angielskie składało się z 800 ludzi brygady madraskiéy z kraiowców lekkiéy piechoty pod ich dowódcą, Podpułkownikiem Smith, z 300 kraiowców zołnierzy 28. i 30. pułku, z 4 haubic i potrzebnéy do tego liczby pokópników. Doniesiesienie Pułkownika Smith o tém uderzeniu iest długie i dokładne. Woyska za zbliżeniem się do opalisodowanych mieysc poniosły znaczną stratę, lecz męstwo ich ieszcze się bardziéy powiększyło i tak dobyły przedpiersień w sposobie naywaleczniéyszym, atoli w téy chwili rozpoczął się straszny ogień z bezprzykładnym skutkiem i porządkiem z pagody, którą dowodca nie sądził być obsadzoną, i kilko Oficerów częścią poległo, częścią zostało ranionych, tak nic więcéy nie pozostało Podpułkownikowi Smith, iak cofnąć się w naywiększym nieporządku. Strata iego była w 21 zabitych i 74 rannych. — List urzędowy Brygadyiera M. Craegh, zawiera szczegoły drugiego uderzenia na toż samo nieprzyiacielskie stanowisko na d. 11., które, gdy zostało opuszczone takowe zaiął. Ciała poległych Seapoysów i Podkopników widział na drzewach poprzywiązywane i pokaleczone w sposobie, iaki tylko dzikie okrucieństwo podać może. — Drugi list urzędowy donosi o szczegołach szczęśliwego uderzenia na nieprzyiaciela na rzece Lyng, gdzie Anglicy zabrali wielką ilość prochu i kul działowych. — Ostatni list urzędowy iest Jenerała Brygady Sir A. Campbella z d. 16. Października; w tym mówi między innemi. Jeżli wierzyć mam odebranym wiadomościom, tedy wnosić muszę, że cała zebrana siła Państwa Birmańskiego znayduie się przed czołem woyska moiego. Wszyscy ieńcy wyznaią, że Buvdoola, przybył do Donoobem z nieograniczonem pełnomocnictwem, i miesiąca następuiącego myśli na nas powszechnie uderzyć.

Henryk Thurtell, brat osławionego brata Thurtell, który za skrytobóystwo w roku zeszłym był śmiercią ukarany, stawiony w tych dniach przed sąd za kradzież zegarków. Bardzo podobny do swego brata.

Francyia.

W Niedzielę d. 27. Marca były wielkie pokoie u Dworu. Poczém prezydował Król w Radzie Ministeryialnéy, na którey był także Delfin obecny.

Petycyie przekładane Izbom są niekiedy osobliwéy treści. Jedna, podana niedawno do Izby Parów chciała, aby uczynić Królowi Sardyńskiemu przełożenie, by pomieniał Sabaudyią za Korsykę a Król Angielski Jerséy i Guernesey za iaki bąć kanton Francuzki w Azyi lub Afryce.

Hrabia Mosburg, który iuż w roku zeszłym kazał wytłoczyć dwa listy o redukcyi dochodow wieczystych, wydał teraz nowe pismo ulotne: *Observations sur le noveau projet de loi pour la conversion des rentes.* Równie i Autor dziełka: polityka P. Villela (*Politique de Mr. de Villéle*) i uwag, nad położeniem Hiszpanii (*Note sur la situation de l'Espagne*) ogłosił list do Hrabiego de XXX (*Duc de Tarente*) Para Francyi, w tym samym przedmiocie.

Zamiar niedawno namienionego posłuchania, które dał Król siedmiu protestanckim Parom i Deputowanym, miałbyć ten, iż prosić mieli Mo-

narchę o przywrócenie Rady protestanckiéy w Ministeryum spraw wewnętrznych, którą zniósł P. Corbiere.

Dokończenie Mowy Ministra Skarbu, Hrabiego Villela, mianéy na posiedzeniu Izbie Deputowanych w d. 21. Lutego, (przerwanéy w N. 40. Gazety naszéy):

»Zbiwszy wnoszone argumenta przeciwko sprawiedliwości wynagrodzenia, przystąpiemy do rozbioru tych, które potępiaią wynagrodzenie iako przeciwne powszechnemu interesowi kraiu. Jestto pokuta pieniężna, mówiono, kara Narodowi nałożona; ci, co wewnątrz kraiu podczas terroryzmu zostawali, byli więcéy w niebezpieczeństwie, i bardziéy godni opłakania, iak ci, którzy byli za granicą; wyyście z kraiu było błędem, ono sprowadziło woynę z zagranicznemi i ściągło wszystkie nieszczęścia, któremi byliśmy dotknięci. Dla czegoż mamy wynagradzać stratę, którą wychodzcy ucierpieli? — Odpowiadamy na to, że wynagrodzenie nie iest ani karą dla iednych, niteż nagrodą dla drugich; iest ono środkiem nieodzownym dla ukończenia restauracyi, dla bezpieczeństwa i siły kraiu, iest ono rękoymią przeciwko powrótowi konfiskacyi i wszystkiemu z nią połączonemu złemu. Źrzódła konfiskacyi szukano w dawnieyszych czasach Monarchii; atoli nie zwrócono uwagi, że w owych czasach ograniczała się na możnych, dotykała tylko niektórych mieyscowości, a mało klass licznych, i następowała po śmierci lub wygnaniu tych, którzy na to byli wskazani; konfiskacyia dawnego Rządu tylko poiedyncze czyniła ofiary, konfiskacyia epoki rewolucyynéy, przez swoią powszechność, cały kray dotknęła. Wymierzona była w zamiarze politycznym, aby przywrócenie Królestwa i powrót emigrantów stało się niepodobném; emigranci powrócili; prawość osiadła Tron; mamyż, iakby chcieli przeciwnicy ustawy, środki przedsięwzięte przeciwko utrzymaniu teraźnieyszego stanu starannie pielegnować, lub czyliż nie przystoi raczéy, iakeśmy przełożyli, obalić przegrodę, którą wystawiła niezgoda, aby się znowu pomiędzy nas wkradła? — Emigranci niesłusznie uczynili, mówicie, iż się z palącéy ziemi rewolucyi oddalili; i cóż stało się z tymi, co nie wyszli, którzy wybrani byli, iako potrzebne ofiary rozpoczętego rzeczy obalenia? I gdyby dostoyny Monarcha, dawca Konstytucyi, gdyby teraz panuiący Król nie był emigrował?..... (Mocne wrażenie) My sami, cożby się z nami stało bez wyyścia naszych Xiążąt? — Mówiono o niebezpieczeństwie przywoływania cudzoziemców na ziemię oyczystą; taki rezultat może pochodzić z różnych namiętności, a w ostatnich czasach zaszedł ón iedynie przez nie powściągnioną żądzę panowania nad Francyią. Cóżbyśmy bez emigracyi naszego Króla, w roku 1814, i po stu dniach, stawili woyskom Europy, które się w Stolicy rozłożyły? Wiem ia i tak sądzę, że takiego Państwa, iak Francyia, uiarzmić i podzielić nie można. Bylibyśmy nakoniec obcych wypędzili z kraiu, nie wątpię o tém. Lecz ileż by to nie nastąpiło krwi przelewu, zniszczenia, nieszczęść i poniżenia, zanimby uczucie zapału dla naszego oswobodzenia wszystkie umysły było zaięło i one przenikło? — Uwolnienie nas od obcych, bez wstrząsnienia i hańby, nasze publiczne swobody, powrót powszechnego pokoiu, szczęście i pomyślność, których doznaiemy, winni iesteśmy emigracyi, która nam Xiążąt zachowała. (Lewa strona przerywa. Minister powtarza ten text.) Przestańmy iuż raz tym, którzy wszystko potracili, aby za niemi się udać, mieć za zbrodnię ich poświęcenie się i wierność. (Bardzo mocne oklaski.) Jeśli rozumna i sprawiedliwa rzecz iest sądzić o emigracyi z tego punktu, nie wymagaż wtedy interes publiczny nagrodzić straty, które poniosła, umorzyć te szczególne straty, których nieustanna działalność iest powszechném i publiczném złem? — Pozostaie mi ieszcze okazać, że przełożony od nas środek był konieczny i nie mógł być dłużéy zwlékany. — Upłynął lat dziesiątek od czasu, iak wniosek do tego w drugiéy Izbie uczynił Marszałek Macdonald. Ucisk kraiu, stan naszego Skarbu, sprzeciwiały się przez ten czas dopełnieniu drogich życzeń dla serca naszych Xiążąt i wszystkich szlachetnie myślących. Nadeszła chwila ukończenia ofiar Francyi nałożonych. Teraz, gdy wolni iesteśmy od odpłat obcym poddanym, od Kontrybucyy woiennych, od likwidacyy zaległości, kiedy kredyt nasz dość silnie utwierdzony, aby ciężar mądrze podzielonego wynagrodzenia w miarę wzrostu energii umarzaiącego środka bez własnego nadwerężenia znieść można, pytanie to musiało być nieodzownie wniesione pod rozpoznanie. — Milczenie Rządu zniszczyłoby było na zawsze wszelką nadzieię, aby to pytanie na korzyść okazanych wyżéy iako słusznych i z powszechnym interesem kraiu zgodnych środków, rozstrzygnięte było. Król sądził, iż pytanie musi być w innéy myśli rozpoznane, i upoważnił nas, przełożyć Waszym naradom podległy proiekt do ustawy. ‛ Nie obawiamy się, by go Francuzi odrzucili, starania nasze połączemy z WPanów staraniem przy rozbiorze artykułów, by proiekt do wykonania ile możności udoskonalić.« (Liczne głosy: »Wybornie!« Długie poruszenie nastąpiło po téy Mowie.)

Niemcy.

W Królestwie Wirtembergskiém wyszło następuiące rozporządzenie:

»WILHELM, z Łaski Bożéy Król Wirtembergski!«

»Artykułem 18tym Aktu Związku Niemieckiego, Związkowi Monarchowie, Miasta wolne zgodzili się, poddanym Niemieckich Państw Związkowych, przy innych prawach i to zapewnić, aby własność gruntową za granicami Państwa, w którém mieszkaią, nabywali i posiadali bez ulegania ztąd w obcych Państwach więcéy podatkom i ciężarom, iak tegoż Państwa własni poddani.«

»Dla dopełnienia tego organicznego przepisu Aktu Związkowego, po wysłuchaniu Naszéy taynéy Rady rozkazaliśmy i rozporządamy, co następuie:«

»1) Dawnieysze ustawy kraiowe zakazuiące sprzedawać dóbr ziemskich cudzoziemcom, uważane być maią względnie Państw Związkowych Niemieckich za zniesione; tém samém wolno iest poddanym tychże Państw nabywać i własności gruntowéy w Naszym kraiu i takową posiadać, nie potrzebuiąc do tego dyspensacyi lub szczególnego iakiéy Władzy kraiowéy pozwolenia.«

»2) Posiadanie dóbr dla każdego właściciela należącego do Niemieckich Państw Związkowych połączone iest z temi samemi prawami, iak dla posiadaczów kraiowych, z iednym wyiątkiem tych praw, które są za warowane przez własność praw cywilnych Państwa Wirtembergskiego.«

»3) W równym sposobie posiadacz zagraniczny, iak kraiowiec, podlega tylko tym ciężarom i podatkom, które podług powszechnych ustaw kraiowych, lub z powodu szczególnych tytułów prawnych do iego gruntowéy własności przywiązane, a dla pewnego onych uiszczenia stawić powinien zastępcę, w kraiu osiadłego; iakoteż takowy

»4) ogólnie we wszstkiém, co się dotycze praw i obowiązków dobra te obowiązuiących, szczególniéy względnie Sądownictwa, ulega Naszym prawom kraiowym.«

»W Sztutgardzie d. 18. Marca 1825.»

(podp.) »WILHELM.«

Poseł Pruski przy Związku Niemieckim i Jeneralny Pocztmistrz, P. Nagler, wyiechał w d. 27. Marca z Frankfurtu do Berlina. — Nowy Angielski Poseł przy tymże Związku P. Cathcart, przybył w d. 23. Marca z Londynu na mieysce swoiego przeznaczenia.

Prussy.

Król Jegomość, iak Dziennik urzędowy Potsdamski ogłasza, rozporządzeniem Swoiém Gabinetowém z d. 20. Stycz. raczył przeszłorocznego Seymu Stanów Marchii Brandenburgskiéy i Niższéy Luzacyi uchwałę na uczynione temuż za naywyższém potwierdzeniem propozycyie, względem obięcia i podzielenia liwerunków żyta i owsa dla utrzymania woyska, zapadłą, w tém oznaczyć: że Stany prowincyyne, by reprodukuiącym poddanym nastręczyły trwałą sposobność do korzystnéy i pewnéy sprzedaży ich płodów ziemnych, maią na chleb i żywność koni dla woysk, w wspomnionych prowincyiach podczas pokoiu rozłożonych, potrzebne żyto i owies odstawiać do urzędu żywności woyska na lata od 1825, aż włącznie do 1828, to iest, żyta wyspel po 28 talerów, a wispel owsa po 16 talerów, i urząd wspomniony obowiązany iest, takowe za zapłatą przyrzeczonéy ceny odbierać.

Gazety Berlińskie donoszą z Koloniii z dnia 26go Marca: Arcybiskup Koloński, Król: rzeczywisty tayny Radca Ferdynand August Spiegel Hrabia Diesenbergski, rozkazał wczoray przez swego Pełnomocnika, Radcę Konsystoryialnego i Kanonik Husgena z Akwisgranu, zaiąć w posiadłość tuteyszy kościół katedralny i Biskupstwo Kolońskie.

W d. 18. Marca umarł w Corwey, Baron na Niderpleiss-Lüring, Xiążę na Corvey, Biskup Münsterski.

Daniia.

Pismo »Scilderie« donosi, że towarzystwo handlowe morza wschodniego ma się zawiązać w Kopenhadze, poczynać się z d. 1. Maia b. r. i trwać lat 20.

Szwecyia i Norwegiia.

Gazety Berlińskie donoszą ze Sztokolmu d. 18. Marca: »W d. 25. b. m. wyieżdża ztąd Hrabia Karol Löwenhielm, aby był obecny koronacyi Króla Francuzkiego. Do poselstwa iego należą Marszałek nadworny, Baron J. J. Geer i Kr. Oficer służby, Hrabia Gyldenstolpe.

Wskutek wiadomości o zniesieniu cła wchodowego od żelaza zagranicznego w portach Angielskich, podniosły się znacznie w Szwecyi ceny żelaza.

Król rozporządził, aby warsztat na machiny dla rolnictwa i fabryk pod zarządem Anglika James Watsona założony był w domu Akademii gospodarstwa kraiowego.

Rossyia.

W d. 9tym Marca powrócił do Petersburga W. Xiążę Mikołay ze swoią Małżonką W. Xiężną Alexandryną z podróży do Berlina. W. Xiążę Konstantyn także tam ziechał.

Redakcyia Józefa Bensy; Druk Pillerów.